Број 213 У Новом Саду, у среду 29. септембра (12. октобра) 1910 Година XLV.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску: цео се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Пред изборе у Хрватској и Славонији.

Што се више ближе избори у Хрватској и Славонији, све се боље виде планови бана Томашића. Док се није уверио о распаду хрватско-српске коалиције, крио је своје планове као змија ноге. Али откада су се осечки коалиционаши оцепили и отворено стали уз бана Томашића, он излази већ отворено у борбу. Сад се види јасно, да му је план: васкрсавање куеновштине, а послужиће се истим средствима, којима се послужио и Куен у Угарској: насиљем, подмићивањем и чашћењем.

Избори посланика у Хрватској и Славонији су на прагу. Сви су изгледи да ће се обавити у времену од 14—17. октобра о. г. по старом календару, дакле о нашој Петковачи. Политички чиновници размилили су се по селима и варошима, па отворено кортешују за владине кандидате, којих има две врсте. Већина их је, који су отворене присталице бана Томашића. Ти су кандидати у оним срезовима, за које су чиновници известили, да има изгледа за владине кандидате и у том случају, ако јавно признаду, да су владини. У другим срезовима има потајних кандидата бана Томашића, који ће после избора прећи у владину странку. Против тих кандидата влада или неће истицати свога кандидата, или ће истаћи таког, који му не може шкодити.

Што је куеновштина могла подићи главу уопће, заслуга је хрватско српске коалиције. Она је довела Томашића на банску столицу и служила му. Она је уверавала народ о Томашићевом родољубљу. Она му се клањала и онда, када се дизао, да покоси народна права. Па и сада, када се Томашић спрема, да васкресне куеновштину и народ подјарми, многи коалиционаши потајно намигују на бана и обећавају му, да ће бити његови после избора.

Народ српски и хрватски у Хрватској и Славонији налази се у тешком положају. Против слободе и народних права дигли су се јавни и потајни савезници бана Томашића и грофа Куена. Политички чиновници застрашују, часте и подмићују бираче, па да их заведу за Голеш-планину. Коалиционаши лажу и обмањују, да би се дочепали мандата и после могли ступити у банову службу. Зато је прека потреба, да у изборну борбу ступе одлучно сви истински народни пријатељи, па да спасу домовину и народе у њој из канџи куеновштине. Српска народна радикална странка високо је подигла заставу народне слободе и истинског напретка. Она улази у изборну борбу са геслом: С народом за народ! Српска народна радикална странка има свој програм, који је извађен из народне душе. У нашим редовима нема препирке о томе: Да ли с баном или против бана Томашића, јер су сви њени чланови уверени, да бан Томашић као Куенов савезник не може ништа учинити за народ и домовину.

Како су јадни, жалосни српски самосталци! Њихов „Србобран“ напада бана Томашића, али непрестано мољака своје чланове, да не мисле о слози са баном. Каква је то странка, чији чланови друкчије раде, него што њихов орган препоручује? Једни су за бана, а противни су бану они, које он неће да прими. Шта може народ очекивати од таке странке, чији се чланови отимају, да буду у Томашићевој странци?! Али крајње је време, да се и међу Хрватима прави народни пријатељи удруже и уђу у одлучну борбу против повампирене куеновштине. Сви сложно ваља да се одупремо напасти, која се спрема да уништи народна права и слободу. То захтева интерес свију нас. Куеновштина је опће зло, па стога се мора спречити.

Спремајмо се дакле за одлучну изборну борбу. Народна свест треба да увери Куена и његове помоћнике, да не могу постићи што су наумили. На изборима треба да гласамо не само против јавних, него и против потајних куеноваца, који су нам исто тако опасни. Који народ пак уме да чува и брани своја права, заслужио је да буде слободан и срећан.

Фрушкогорац.

Португалска република.

Најновије вести јављају, да је у Лисабону најсвечаније прослављено проглашење републике. Мир и саобраћај су потпуно успостављени. Закључено је, да се подигне споменик палим поборницима републике. Војно министарство је у непрестаној вези са генералним капетанијама и војним гувернијама провинције На границу послата су војна појачања. Изабран је нарочити одбор да изради нов изборни закон за народну скупштину. Главни избори биће почетком децембра. Привремена влада решила је да опозове све посланике португалске на страни, и да именује нове. Има вести да је сам бивши португалски министар председник издао монархију републиканцима и да је дан пре но што је избила револуција отпослао многе убојне бродове и краљу верне трупе из Лисабона Нарочити одбор испитује колико је краљевска породица дужна државној каси, што је узимала неваконите предујмове Нови министар финансија је уверења, да та свота у најмању руку износи 27 милиона. И при свем том по вестима из Гибралтара, краљ се са врло мало пара искрцао тамо. Краљева мати као принцеза орлеанска богата је, но има и дуга. Мајка краљева нема имања, али зато има врло много дуга. И адиђари краљице мајке давно су заложени у једној банци. Једна лондонска вест јавља, како је краљ Емануило пре својег одласка написао једно писмо министру председнику португалском. У њему износи, како је приликама присиљен да двор напусти, а својем народу хоће да каже, да себи нема шта да пребацује. Нада се, да ће му земља дати задовољштине. Његов одлазак не значи да се одриче права на португалски престо. Из Гибралтара јављају, да је решено, да краљ Емануило путује у Енглеску. Стигла је већ талијанска крстарица „Краљица Јелена“, која ће краљицу Марију Пију и херцога од Опорте однети у Италију. Краљ ће са матером краљицом остати у Енглеској. Кад се породица краљевска праштала, херцог од Опорте, рекао је краљици Амалији: Ви и ваше језуите упропастили сте вашег сина. — На прогањању језуита живо се ради. И у женском манастиру Тренас дошло је до борбе и двадесет калуђерица су рањене. Војска је тај манастир посела и 150 калуђерица његових извела из њега. Из унутрашњости допраћају у Лисабон силне калуђере и калуђерице, и кад су ове искрцали, огорчена маса света хтела је да их злостави. Прошле недеље све су цркве биле затворене и није се чуо одјек звона. На цркву Санто пуцала је војска и један део њен разрушила Јака одељења војске опкољују цркве и манастире. Огорчење против језуита велико је. Чим се покажу светина их напада. И бившег папског нунција у Лисабону кардинала, неки шеф станице једва је спасао. Званични лист донео је указ којим се прогањају из Португалске чланови „Срца Исусова“ и сви страни чланови језуитских удружења. Они португалски поданици и чланови тих друштава, који свуку друштвену одећу, могу се слободно вратити својој породици. Остали сви морају Португалску напустити. Сам министар унутарњих послова лично прегледа акта о припадности њиховој. У тајне подземне ходнике манастира сакрила се и бивша муниципална гарда, јер где год их виде, хватају их и хапсе.

Изборна борба у Хрватској и Славонији.

Даљски срез. Осечка „Народна Обрана“ јавља да је Шандор Поповић у Даљу полагао рачун о своме посланичком раду, од кога народ није видео никакве вајде. У свом говору нагласио је нарочито потребу споразума са баном Томашићем. И познати самосталски дрекавац, парох Иванић из Белог Брда, говорио је за споразум са баном, јер ће донети пуно користи народу (то значи Шандору и самосталским главешинама). „Србобран“ не сме да нападне ове жалосне самосталце, који се подвлаче Томашићу под скут, него изнашајући насиља, што их врше чиновници, пита оне своје присталице, који хоће зближења с владом: шта ће на то рећи? Ништа, него ће се и даље подвлачити под скут бану. Али народ је сит и пресит самосталских варалица, па ће бирати радикалног кандидата, дра Јована Коцкара.

Митровачки срез. У недељу био је у Митровици др. Душан Поповић, али је дочекан врло хладно. На станици дочекале су га свега четири особе. На поузданичком састанку било је једва 100 особа. Хрвати и чиновници нису дошли. Говорио је и др. Лорковић. Један ратар довикнуо је Душану Поповићу: „Дошли сте нам сада, када вам треба миндат, а за четири године нисте се дали видети“. Влада хоће да помогне Душану Поповићу, па истиче за свог кандидата апотекара Цајсбергера. Али тај кандидат није озбиљан, него треба да замути у Душанову корист. Душану је међутим одзвонило. Пашће заједно са Цајсбергером, а победиће српска народна радикална странка.

Карловачки срез. Пишу нам из карловачког среза, да је поджупан Грубић дошао и отпочео да ради за Лаву Секулића, патријарашког кандидата. Котарском предстојнику запретио је, да ће бити отпуштен, ако Секулић не победи. Политичке власти раде живо. Новац и пиће отпочеше своју службу. Али народ непомично стоји уз дичног радикалног кандидата дра Ђорђа Красојевића. Неће Секулићу помоћи новац и власт, па ни патријархов благослов

Илочки срез. Гавра Манојловић, самосталски кандидат, путује, моли и преклиње, али без успеха У недељу су дошли у Илок Лорковић и Душан Поповић, да му помогну, али ни Хрвати се више не одушевљавају за Манојловића. Сити су и они коалиционаша и самосталских обмана. Родољубиви Хрвати неће више да бирају људе, који трче под скут бану Томашићу само зато, да могу бити владини људи. Осигурана је победа дру Николи Радивојевићу, кога и Хрвати цене као искрена поборника народних права.

Иришки срез. Поджупан Грубић тражи од котарског предстојника Максимовића, да спроведе избор Гиге Авакумовића. Тражи дакле оно, што није могуће. А народ одговара сложно и одлучно: Живео др. Младен Лисавац, кандидат српске народне радикалне странке! Грубић тврди, да ће и он мо-

рати у пензију, ако Лисавац буде изабран Ако није друкчије, нека иде у пензију, али Лисавац ће бити народни посланик.

Румски срез Бирачи румског среза решили су једногласно, да понуде кандидатуру Јови Татићу, народно црквеном мернику, чији се избор сматра осигураним

Шидски и моровићески срез. Пишу нам из Шида: Чујемо, да коалиција у Моровићу кандидује Хинковића. а у Шиду Бенешића. Самосталци су дакле два српска среза уступили Хрватима, иако је српска већина, а то није право. Имају Хрвати и без тога огромну већину у сабору. Српска народна радикална странка улази у изборе сложна. па ће њена бити и победа. Имена наших кандидата штампаћемо ускоро.

Старопазовачки срез. Никола Петровић неће да прими кандидатуру, ако му Томашић не осигура пештанску штипендију. Поджупан Грубић препоручује Гигу Авакумовића, који је у Иригу свабио шеве. А народ одговара: Живео др. Миливој Бабић, радикални кандидат!

Опструкција у истарском сабору

Како јављају из Копара (Каподистрија), у истарском покраинском сабору избила је јуче опструкција. Опструкцију су отпочели посланици Словени. (Словенци и Хрвати). Траже да се саборски записник води и на српском (хрватском) језику. Говорили су сви посланици Словени при оверовљењу записника и тражили су, да се саборске седнице не држе све дотле, догод се не удовољи захтеву им Кад се хтело прећи на другу тачку дневног реда, сви посланици Словени затражили су реч на пословник. Дошло је тада до живе распре између покрајинског главара и посланика Словена. Морала се седница прекинути. Словени посланици су остали у саборници и певали родољубиве народне песме. За време док је седница била прекинута, водили се преговори између саборске већине (Талијана) и посланика Словена, те се споразумели, да се седница продужи даље. Словени посланици су закључили, да неће одустати од свог оправданог захтева.

Републикански покрети у Шпанији

Од револуције у Португалској, у Шпанији је врло велико узбуђење. Шпанска влада нема мирна сна. У Барцелони је свечано прослављен дан смрти оних републиканских бораца, који су јула прошле године убијени Тој свечаности учествовало је изасланство републиканских радикалних странака, прогресиста и социјалиста; на гробовима погинулих положени су венци. — Како из Мадрида јављају, шпанска је влада дознала, да је велика количина оружја из Француске прокријумчарена у Шпанију. То оружје још није подељено народу, али је скривено на једном месту, коме шпанска влада никако не може да уђе у траг. Шпански двор са владом узда се, да ће војска остати верна краљу, ако и букне револуционарни републикански покрет Сам краљ Алфонзо стао би тад на чело војске. Ово звони као нека претња републиканцима, но прилике у Шпанији мора да су такођер нездраве, кад се оваковим вестима покушава да заплаши.

Догађаји у Турској.

И у самим турским круговима врло је велико незадовољство због вести, да је између Турске и Румуније дошло до тајног војног савеза и да ће се Турска приближити Тројном Савезу. Полузванично се та вест најодлучније побија и назива злонамерном измишљотином. Међутим се у њу ипак верује. — Друзи су отпочели четничке ратове против турске војске. Борба мора да је врло крвава, кад сами турски званични извешта ји јављају, да је у једном окршају погинуло 34 турских војника, међу њима један капетан а 89 да су рањени. И јављају да су пет друзијских села бомбардована.

Француске социјалисте против скупоће.

Социјалистичка француска странка обнародовала је протест против скупоће животних намирница. Траже, да се укине увозна царина на жито и вино, да се строго примењује закон против кајишара животних намирница, привремену забрану извоза стоке и марве и да држава одреди цену оним намирницама, које су неопходно потребне за живот. Ако се држава устручава ове захтеве да испуни, то се народ позива на бојкот против ракије (да ову никако не троши и не купује) јер то само доноси држави годишње једну милијарду франака.

Промена у дипломацији.

Из Петрограда јављају, да је досадањи руски велики посланик, кнез Урусов смењен са тога места због оронула здравља, а за руског великог посланика у Бечу именован је досадањи руски посланик у Брислу, Гирс.

Колера.

Јуче се и по нашој вароши био пронео глас, да је неки рибар умро од колере. У варошкој болници заиста је и умро неки рибар, родом из Сусека, Јован Грујић. Јака је сумња, да је можда умро од колере, али то није још утврђено. Власти су ипак предузеле све мере предосторожности. Треба нарочито пазити на чистоту, јело и пиће и умерено живети — па се не треба бојати колере.

По извештају угарског министарства унутрашњих послова, последњих дана није било ни једног сумњивог случаја у Будимпешти. Сумњивих случајева је било у Дунавечеју (пештанска жупанија) 1, у Барнашу (торонталска жупанија) 2, у Клеку (торонталска жупанија) 1, у Новом Саду 1, у Вечехази (крашовеско-северинска жупанија) 2, у Бати (толнанска жупанија) 2 и у Црепаји (торонталска жупанија) 1.

Калфа убио гадзу.

Осамнаесто годишњи столарски момак Јован Кабина радио је код будимпештанског столара Шандора Јухаза. Јухаз је дао момку да начини једну ствар. Мајстор није био задовољан послом, те је момка почео грдити. Кад је свај стао одговарати, мајстор се у бесу заборави, и стао овог ћушати. Момак ножем што је имао у руци, убоде газду тако несретно, да се овај мртав срушио. А лечници су утврдили, да га је погодио право у срце и смрт одмах наступила. Калфа је ухапшен и предан суду.

Закуп столова у цркви.

И код нас Срба постоји у врло много места још обичај, да се столови у цркви продају. Често је то и потребан приход за издржавање саме цркве Код нас је још добро, да је продаја столова скопчава уз извесне услове (старост има првенство и т. д) и да се ти столови не могу затворити, да други у њих не може сести. Код католика је још много горе у том погледу. Код њих су седишта у сред цркве и у многим црквама ред седишта у почетку има врата. Ова се закључавају, а кључ има свако, који у том реду има седиште. И тако се дешава, да су читави редови седишта празни, а много старо чељаде, па и слабији, болешљивији човек или жена, морају поред силних празних седишта да стоје. Тако се десио у једној католичкој цркви недавно овај догађај: Свештеник је почео проповед и видео да су у једном читавом реду седишта сва празна, само у првом седи један млађи човек. Одмах пред њиме стоји погурен врло стар грађанин те вароши. Свештеник застаде у проповеди и рече оном што седи: „Драги Хришћанине, отвори врата од седишта, том заслужном старцу“. Затим је продужио проповед. Кад је видео, да онај и даље непомично седи, опет прекиде проповед и строжије позва реченог, да отвори врата од седишта. Овај се тад подиже, али не да отвори, већ да одговори, како на жалост не може врата отворити, јер се и сам попео преко затворене ограде и тако дошао до седишта. Свештеник је учинио потребне кораке, да се то у цркви више не догађа, а хоће ли му поћи за руком, видеће се. ©

Време

Према телеграфском извештају од 28. октобра може се очекивати благо и сухо време.

Брзојави „Застави“

Стигли 28 септембра.

Министарска седница.

Будимпешта. У министарској седници после подне већало се о програму рада

Делегације.

Будимпешта. Чланови угарске делегације у конференцији одредили су известиоце.

Будимпешта Листови доносе да су хрватски делегати осим Пејачевића, Кулмера и Шипуша пријавили своје оставке.

Будимпешта. Сутра ће у Бечу бити делегатска седница, на којој ће бирати председништво, часници и одсеци.

Железнички штрајк.

Париз. Особље северне железнице ступили су у штрајк. Саобраћај је престао на целој тој прузи.

Одговорни уредник
Константин Брадварević.

Учитеља!

Ко жели деци добра учитеља у кући који предаје на српском и немачком језику нека се обрати АДМИНИСТРАЦИЈИ „Заставе“.
2—2

КУЋУ

продајем у Новом Саду у Алмашкој улици број 13. код цркве на ћошку, где постоји шпецерајска трговина већ 60 година, а носи кирије годишње 2000 К. Услови повољни.
Ко жели да купи, нека се обрати у истој кући власнику 1371 2—6

Кабаничарских и кројачких МОМАКА!

За нашу новоотварајућу збациско кројачку радњу потребујемо 12 кројачких и 2 кабаничарска момка

Браћа Радић, кројачи
1339 2—3 Рума, главна ул. бр. 137.

Јужноугарски извозни парни млин
ЛУКАЧ И КРАУС
У ВРШЦУ

Част ми је објавити поштованој јавности, да смо од деоничарског друштва „Јужноугарски парни млин“ прекупили парни млин, па смо га увећали, са свим модерним млинско-техничним уређењима снабдели и започели рад у њем.

Потпуно стручно уређење нашег високостројног млина и наше одличне млинарске радне снаге, омогућавају нас, да своје купце у свако доба послужимо сваковрсним мливом првог реда, које задовољава и најстрожије захтеве

Уверавајући поштовану јавност, да ћемо увек настојати правично одговорити свим захтевима, препоручујемо се

с поштовањем
Јужноугарски извозни парни млин
Лукач и Краус.
1286 5—14

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.